

Geuite Emoties in Gepolariseerde Gesprekken

Susan M. van der Meiden

Studentnummer: s4383982

Afdeling Psychologie, Rijksuniversiteit Groningen

PSB3A-BT15: Bachelor Scriptie

Supervisor: dr. Namkje Koudenburg

Tweede beoordelaar: prof. dr. Tom Postmes

In samenwerking met: Jetske Dekkers, Marit Meulman, Emir Özçelik, Sofya Shekarian

Taberestani, Hanne Visscher

23 juni, 2024

Een scriptie is een proeve van bekwaamheid voor studenten. De goedkeuring van de scriptie is het bewijs dat de student over voldoende onderzoeks- en rapportagevaardigheden beschikt om af te studeren, maar biedt geen garantie voor de kwaliteit van het onderzoek en de resultaten van het onderzoek als zodanig, en de scriptie is daarom niet per se geschikt als academische bron om naar te verwijzen. Als u meer wilt weten over het in deze scriptie besproken onderzoek en de daarop gebaseerde publicaties waarnaar u zou kunnen verwijzen, neem dan contact op met de genoemde begeleider.

Expressed Emotions in Polarized Conversations

Abstract

Many Dutch citizens are concerned about increasing polarization in society. That is why it is important to research both the origins of polarization and how polarization manifests in conversations. Emotions can run high during conversations about controversial topics. Especially if there is little agreement as shown in research. In our research we test whether the degree of expressed agreement influences emotions in conversations, and we test the influence of these emotions on the perceived polarization. We conducted this research through online conversations on the subject of migration, a highly polarized topic. Our data consisted of chat conversations (N = 76) of participants (N = 138) who discussed this topic in pairs via an online chat. The results show that the degree of expressed agreement on the topic predicts emotions (both positive and negative). However, emotions do not predict perceived polarization after the conversation. We can conclude that expressed agreement influences emotions in conversations. This finding provides valuable insights into communication skills, especially in the online context. It is noteworthy that the predetermined agreement (agreement condition) does not show the same effect as the expressed agreement. This finding offers perspective for future research. We discuss both the implications of our study and suggestions for further research.

Keywords: polarization, online communication, agreement, emotion

Samenvatting

Veel Nederlanders maken zich zorgen over toenemende polarisatie in de samenleving. Daarom is het belangrijk om onderzoek te doen naar het ontstaan van polarisatie en polarisatie in gesprekken. Emoties kunnen hoog oplopen tijdens gesprekken over controversiële onderwerpen. Zeker als er weinig overeenstemming is zoals aangetoond in onderzoek. Wij testen in ons onderzoek of de mate van geuite overeenstemming de emoties in gesprekken beïnvloedt en we testen de invloed van deze emoties op de waargenomen polarisatie. Dit hebben wij gedaan aan de hand van online gesprekken over het onderwerp migratie, een sterk gepolariseerd onderwerp. Onze data bestond uit chatgesprekken ($N = 76$) van participanten ($N = 138$) die in tweetallen over dit onderwerp in gesprek gingen via een online chat. Resultaten tonen aan dat de mate van geuite overeenstemming over het onderwerp een voorspeller is voor emoties (positief en negatief). Emoties zijn geen voorspeller voor waargenomen polarisatie na het gesprek. We kunnen concluderen dat geuite overeenstemming invloed heeft op emoties in gesprekken. Deze bevinding kan ons veel leren op het gebied van communicatievaardigheden, met name in de online context. Het is opmerkelijk dat de vooraf bepaalde overeenstemming (conditie overeenstemming) niet hetzelfde effect toont als de geuite overeenstemming. De bevinding biedt perspectief voor toekomstig onderzoek. We bespreken zowel de implicaties van ons onderzoek als suggesties voor toekomstig onderzoek.

Trefwoorden: polarisatie, online communicatie, overeenstemming, emotie

Geuite Emoties in Gepolariseerde Gesprekken

We horen het veel en vaak om ons heen tegenwoordig, het begrip polarisatie. In het hedendaagse nieuws is het wat je noemt een ‘hot topic’. Het begrip polarisatie kan kortweg worden omschreven als de verdeeldheid van de samenleving in verschillende groepen met uiteenlopende meningen en andere tegenstellingen (Jung et al., 2019). Iyengar et al. (2019) beschrijft een toenemende polarisatie die is te herkennen aan de steeds scherpere verdeeldheid en toenemende ideologische breuken in onze wereld. De vaak conflicterende politieke standpunten maken hier een groot deel van uit. Dit is in overeenstemming met recente trends die een stijgend niveau van politieke polarisatie en populisme binnen landen aantonen (Pew Research Center, 2017). Een meerderheid van de Nederlanders maakt zich zorgen over polarisatie, vooral vanwege de angst voor verscherping van zowel politieke als publieke discussies (Sociaal en Cultureel Planbureau, 2022). Hieruit blijkt de urgentie om onderzoek te doen naar communicatie en in het bijzonder communicatie over een onderwerp waarover grote meningsverschillen bestaan.

Eén zo’n maatschappelijk hedendaags debat is het vluchtelingenbeleid en de discussie over het aantal vluchtelingen dat Nederland moet opnemen. Er heerst verdeeldheid in de samenleving tussen mensen die bereid zijn om veel vluchtelingen te verwelkomen en anderen die juist terughoudend zijn. Vanwege deze grote verdeeldheid is migratie vaak onderwerp van gesprek binnen conflicterende publieke debatten (European Social Survey, 2017; Albada, Hansen & Otten, 2021).

Gesprekken over een gepolariseerd onderwerp zoals migratie kunnen emotioneel oplopen. Emoties kunnen gezien worden als reacties op specifieke prikkels of op gebeurtenissen, die meestal als intens en als tijdelijk worden ervaren. Ook kunnen ze gemakkelijk veranderen als nieuwe triggers zich voordoen (Plutchik, 1988; Ma et al., 2024). Aangezien er vaak veel emoties ontstaan bij gesprekken over een controversieel onderwerp,

willen we dit proces van communicatie verder te bestuderen. Het is belangrijk om te weten welke emoties voorkomen, in welke context ze opspelen en hoe emoties het verdere verloop van het gesprek en de waargenomen polarisatie beïnvloeden.

Om te begrijpen hoe polarisatie ontstaat beschrijven we eerder verricht onderzoek naar de invloed die mensen en groepen hebben op elkaar en welke rol emoties hierin hebben. Wanneer mensen in een grote groep met elkaar interacteren en samenwerken kan dit resulteren in verandering van sociale normen, wat op zijn beurt voor veranderde attitudes en gedragingen leidt bij deze groep mensen (Levin & Weber, 2024). Tijdens gesprekken tussen mensen en groepen die tegengestelde opvattingen hebben kunnen negatieve gevoelens als bedreiging en vervreemding ontstaan (Itzhakov et al., 2024). Toenemende conflicten tussen groepen hebben een versterkende werking op de loyaliteit binnen deze groepen, dit leidt tot een vorm van polarisatie die affectieve polarisatie wordt genoemd (Levin & Weber, 2024). Dit begrip verwijst naar groeiende vijandigheid en negatieve gevoelens richting mensen met andere ideologieën (McCarty, 2019). De manier van interacteren en samenwerken tussen en binnen groepen kan dus leiden tot zowel consensus (binnen groepen) als verdeeldheid (tussen groepen). Emoties spelen een cruciale rol in deze processen. (McCarty, 2019; Itzhakov et al., 2024; Koudenburg & Kashima, 2022; von Scheve, 2024; Byrne, 1961; Bakker, 2024; Overgaard, 2024). Het bestuderen van deze emoties kan ons begrip van sociale dynamiek en polarisatie vergroten.

Bij het bestuderen van het begrip polarisatie is het ook belangrijk om onderscheid te maken tussen verschillende niveaus van polarisatie om de effecten van polarisatiepercepties voor communicatie te begrijpen (Koudenburg & Kashima, 2022). Het begrip polarisatiepercepties leggen de onderzoekers uit als de waarneming van meningsverschillen en structurele verdeeldheid binnen de samenleving. Wanneer mensen over een controversieel onderwerp in gesprek gaan waarbij zij zien dat deze structureel veel verdeeldheid in de

samenleving brengt ervaren zij meer negatieve morele emoties (bedreiging, angst, minachting). Echter wanneer zij polarisatie zien als ‘slechts’ een verschil van mening met hun gesprekspartner, ervaren zij minder negatieve morele emoties maar zijn ze juist gemotiveerd het gesprek aan te gaan en hun verschillen te boven te komen. Het idee dat de persoon met een andere mening bij een andere ‘groep’ hoort binnen de samenleving kan op zichzelf al voor spanningen in het gesprek zorgen waardoor mensen het onderwerp liever uit de weg gaan. In het onderzoek van Koudenburg en Kashima (2022) is vooral gekeken naar het effect van het zien van polarisatie op emoties.

In ons onderzoek wordt gekeken naar de vraag of deze emoties in geschreven tekst (chatgesprekken over een controversieel onderwerp) bijdragen aan de percepties van polarisatie en hoe deze emoties vervolgens tot uiting komen. In het onderzoek van Koudenburg en Kashima (2022) hebben mensen emoties gerapporteerd aan de hand van het nadenken over gesprekken waarin meningsverschillen bestaan. Wij willen echter kijken naar de echte gesprekken tussen mensen en we willen kijken naar de zichtbaar geuite emoties (in de door hen geschreven chats).

Veel onderzoek naar gesprekken is gedaan in een fysieke context (Byrne, 1961; Mutz, 2006; Itzhakov et al., 2024). Online communicatie krijgt een steeds grotere rol in onze samenleving door sociale media en andere online communicatiemogelijkheden. De reden dat we in dit onderzoek juist online gesprekken bestuderen is omdat mensen anders omgaan met meningsverschillen in een online gesprek, dan in een fysiek gesprek (Roos et al., 2020). Online communicatie over een controversieel onderwerp kan leiden tot meer polarisatie ten opzichte van een fysiek gesprek die hetzelfde onderwerp betreft. Communicatie tijdens een online gesprek is vaak duidelijker maar ook minder responsief. De gesprekspartner kan zich als gevolg hiervan genegeerd voelen of het gevoel krijgen dat de ander niet betrokken is. Hoewel de meningen niet verder uit elkaar hoeven te liggen in een online gesprek dan in een

fysiek gesprek kan de duidelijkheid en lagere responsiviteit van de online communicatie zorgen voor het gevoel dat er meer polarisatie plaatsvindt (Roos et al., 2020).

Er is in dit onderzoek gekeken naar de algemene verschillen tussen gesprekken in de fysieke en online context. Wij onderzoeken de specifieke rol van emoties in online gesprekken over een controversieel onderwerp en bieden daarbij een dieper inzicht. Ook kijken wij hoe de specifieke kenmerken van online communicatie (duidelijkheid en lagere responsiviteit) bijdragen aan de uitingen van emoties in gesprekken.

Sentiment

Zoals beschreven spelen emoties een belangrijke rol bij gesprekken over controversiële onderwerpen en het ontstaan van polarisatie, de vraag is welke rol. Emoties worden gezien als fluctuerende factoren van korte duur. Dat wil zeggen dat emoties erg kunnen variëren tijdens gesprekken en dat eerder ervaren emoties de daaropvolgende emoties kunnen beïnvloeden (Ma et al., 2024). Er ligt in het bijzonder een focus op emoties die voorkomen bij affectieve polarisatie, politieke voorkeuren en gevoelens die ontstaan voor in- en uit-groepen. Voornamelijk negatieve emoties zouden bijvoorbeeld een vertekend beeld geven van informatie in politieke contexten en de verwerking hiervan bij mensen. Positieve emoties zouden de relaties tussen groepen mensen sterk kunnen beïnvloeden (von Scheve, 2024). Mensen zijn geneigd selectief informatie te verwerken die in lijn is met hun standpunt. Daarbij schrijven ze (soms onbewust) positieve of gewenste emoties toe aan hun eigen groep en negatieve of ongewenste emoties aan de out-groep. Dit maakt dat zij hun eigen groep bestempelen als beter dan een andere groep (Versteegen, 2024). Dit zou de indicatie kunnen geven dat emoties bijdragen aan meer verdeeldheid en daarbij meer polarisatie. Echter zijn deze bevindingen alleen van toepassing op emoties die de kijk op groepen beïnvloeden en invloed hebben op eventuele polarisatie tussen groepen, maar deze bevindingen zeggen niet iets over de dynamiek van emoties binnen gesprekken. Wij kijken welke rol emotie speelt in

specifieke gesprekken met polarisatiepercepties. Ook de online context speelt een rol. Emoties zouden namelijk belangrijke factoren zijn in het gebruik van online communicatie en sociale media en daarmee het proces van affectieve polarisatie kunnen versnellen (Fischer & Lelkes, 2023).

Hoewel onderzoek zich wel richt op emoties in gesprekken ontbreekt er onderzoek wat specifiek gericht is op gesprekken over een controversieel onderwerp en hoe deze emoties polarisatie mogelijk versterken. In plaats van vooral de nadruk te leggen op emoties tussen verschillende groepen, groepsverhoudingen, politieke partijen en verdeeldheden, willen wij dieper ingaan op de geuite emotie in een gesprek zelf. Een emotie over een abstracte groep is mogelijk anders (makkelijker) dan een emotie over een concrete gesprekspartner. Welke emoties worden er geuit in een (lastig) gesprek over een controversieel onderwerp en in hoeverre beïnvloeden deze de waargenomen polarisatie.

Huidig Onderzoek

We weten dat emoties hoog kunnen oplopen tijdens gesprekken. Het huidige onderzoek richt zich op positieve en negatieve emoties tijdens gesprekken over een controversieel onderwerp. De gesprekken gaan over het onderwerp migratie, wat voor veel mensen als zo'n controversieel onderwerp wordt gezien. Wij onderzoeken specifiek de geuite emoties in online gesprekken en of deze voorspelt kunnen worden door de geuite overeenstemming over het gespreksonderwerp. Ook kijken we of de geuite emoties een bijdrage leveren aan de waargenomen polarisatie. We willen meer inzicht krijgen in de emotionele dynamiek en emotionele reacties tijdens gesprekken over een gepolariseerd onderwerp.

Dit onderzoek heeft data gebruikt van chat gesprekken tussen mensen die discussiëren over het controversiële onderwerp migratie. De respondenten kregen de stelling: "Nederland moet meer vluchtelingen opnemen dan het nu doet" en gingen hierover in gesprek. Deze

gesprekken hebben wij geanalyseerd aan de hand van de geuite overeenstemming en de positieve en negatieve emoties, verkregen door middel van een sentimentanalyse. We gaan kijken naar de verschillen in geuite emoties tussen gesprekken waar mensen dezelfde mening delen als gesprekken met andersdenkenden.

We kijken eerst naar de invloed van de mate van geuite overeenstemming over het onderwerp op positieve emoties. Hieruit hebben we onze eerste hypothese opgesteld: Bij respondenten die enigheid hebben over de stelling tijdens het gesprek overheersen de positieve sentimenten.

Om de invloed van geuite overeenstemming op emoties te onderzoeken willen we ook weten wanneer we meer negatieve emoties ervaren. Het liefst gaan wij mensen in gesprek met iemand die dezelfde mening deelt (Byrne, 1961; Mutz, 2006). Uit een studie is gebleken dat je als je een standpunt tegenkomt die niet aansluit met jouw eigen mening je meer negatieve emoties ervaart dan wanneer je een standpunt tegenkomt die wel aansluit bij jou mening (Byrne, 1961). Wij testen of dit effect ook optreedt tijdens online gesprekken over een controversieel onderwerp. Onze tweede hypothese is daarom: Bij respondenten die onenigheid hebben over de stelling tijdens het gesprek overheersen de negatieve sentimenten.

Wat we verder willen onderzoeken is de invloed van geuite emoties op de waargenomen polarisatie tijdens gesprekken. Wij hebben de hypothese opgesteld: Emoties hebben invloed op de waargenomen polarisatie tijdens gesprekken. Deze is uiteengezet in twee deelhypotheses. Hypothese 3a stelt dat positieve emoties zorgen voor een lagere waargenomen polarisatie tijdens gesprekken. Hypothese 3b stelt dat negatieve emoties zorgen voor een hogere waargenomen polarisatie tijdens gesprekken. Het idee is dat wanneer mensen het met elkaar oneens zijn, er meer negatieve emoties ontstaan en dat dit leidt tot meer waargenomen polarisatie. Er ontstaat een soort patroon van negatieve emoties.

Tot slot willen we onderzoeken in hoeverre mensen in een gesprek hun (vooraf vastgestelde) mening ook werkelijk uiten. Dit meten we aan de hand van de vooraf bepaalde groepen “enigheid” en “onenigheid” (de conditie overeenstemming) en de uitingen van emoties in de gesprekken (geuite overeenstemming). De laatste hypothese is: De conditie van overeenstemming beïnvloed de mate van geuite overeenstemming, positieve sentimenten, negatieve sentimenten en de waargenomen polarisatie na het gesprek.

Methode

Participanten

In totaal hebben er 138 participanten deelgenomen aan het onderzoek (78 mannen, 60 vrouwen, $n = 138$, $M_{leeftijd} = 30.75$, $SD = 10.61$). Van de participanten heeft 131 een Nederlandse nationaliteit en 7 een andere. Alle participanten zijn woonachtig in Nederland en zijn Nederlandstalig. Ze hebben een minimale leeftijd van 18 jaar en een gemiddelde leeftijd van 31 jaar. De participanten zijn geworven met gebruik van een online platform genaamd *Prolific*.

Wij hebben een sensitiviteitsanalyse uitgevoerd gebaseerd op een lineaire multipele regressie om te bepalen of onze steekproefgrootte ($n = 76$ gesprekken) voldoende is om middelgrote effecten te detecteren met een significantieniveau van 0.05. De poweranalyse, uitgevoerd met G*Power software gaf ons een minimale effectgrootte van $f^2 = 0.212$, bij een gewenste power van 0.8. De kans om een werkelijk bestaand effect te detecteren is 21.2%. Volgens de richtlijnen van Cohen's f^2 valt deze effectgrootte tussen een medium en groot effect wat maakt dat deze analyse een voldoende statistische power heeft.

Onderzoeksdesign en Procedure

De participanten hebben voorafgaand aan het gesprek een vragenlijst ingevuld, inclusief algemene informatie waaronder leeftijd, nationaliteit en geslacht. Ook werden hier persoonlijkheidskenmerken als extraversie, vriendelijkheid en openheid gemeten en

leesgedrag. Ook is het polarisatieniveau gemeten voor en na het gesprek. Vervolgens werd in de voormeting hen de stelling voorgelegd: “Nederland moet meer vluchtelingen opnemen dan het nu doet”. Hen is gevraagd aan te geven in hoeverre zij het eens waren met de stelling aan de hand van antwoordopties op een 6-punt Likertschaal (1 = *volledig mee oneens*, 2 = *mee oneens*, 3 = *enigszins mee oneens*, 4 = *enigzins mee eens*, 5 = *mee eens*, 6 = *volledig mee eens*). De optie om ‘neutraal’ op te geven is hierbij niet mogelijk. Op basis van de antwoorden zijn de participanten verdeeld in twee condities, eens of oneens. In de ene gespreksconditie zijn de gesprekspartners het eens over de stelling (beide 1-3 of 4-6), in de ander gespreksconditie zijn zij het oneens over de stelling (de één 1-3, de ander 4-6, of andersom).

Iedere participant is op volgorde van binnenkomst in een chatbox geplaatst door het programma Chatplat waarin zij zijn gevraagd de stelling te bespreken met de voor hen aangewezen gesprekspartner. Wij hebben geen manipulatie toegepast tijdens het onderzoek. Voor het voeren van de gesprekken is van het software platform Chatplat gebruik gemaakt. Iedere participant was zich voorafgaand aan het gesprek niet op de hoogte van de mening van hun gesprekspartner. Ieder gesprek duurde 8 minuten en samen met het invullen van de vragenlijst (7 min) waren de participanten ongeveer 15 minuten bezig. Zij kregen een vergoeding van £7,50 per uur voor hun deelname. De participanten werd opgedragen om geen informatie van persoonlijke strekking te delen tijdens het gesprek om de privacy te bewaren.

Na afloop van het gesprek is de participanten opnieuw gevraagd een tweede deel van de vragenlijst in te vullen. Hier werden leesgedrag, toekomstige intenties voor gesprekken, negatieve emoties, harmonie, cognitieve empathie, affectieve polarisatie en structurele polarisatie gemeten. Verder is er voorafgaand aan het onderzoek aan de participanten gevraagd om een online toestemmings formulier in te vullen waarin staat dat geen enkel

persoonlijke informatie kan worden gelinkt aan hun antwoorden en dat ze vrij zijn zich op ieder moment uit het onderzoek te onttrekken.

Metingen

Manipulatie Check

Twee items aan het eind van de vragenlijst hebben gediend als manipulatiecheck, dit ter beoordeling of de gesprekken hebben plaatsgevonden en of er over de stelling is gepraat. Het eerste item is: “Ben je in de chat ingedeeld in een tweetal?” (1 = *ja*, 2 = *ja, maar de ander heeft niet gereageerd*, 3 = *nee*) Het tweede item is: “Heb je het in het gesprek gehad over de stelling “Nederland moet meer vluchtelingen opnemen dan het nu doet?”” (1 = *ja*, 2 = *nee*). Er waren 15 participanten die zeiden niet in een tweetal ingedeeld te zijn en 1 participant zei dat de ander niet heeft gereageerd. Ook waren er 2 participanten die zeiden de stelling niet te hebben besproken. Na controle van deze gevallen bleek dat zij wel in een tweetal de stelling hebben besproken. Wij hebben er daarom voor gekozen om de participanten in de dataset te houden.

Variabelen

Ons onderzoek richt zich alleen op de variabelen *geuite overeenstemming*, positief sentiment, negatief sentiment en waargenomen polarisatie. Uit de vragenlijst hebben wij alleen de meting waargenomen polarisatie na het gesprek meegenomen. Ook meten we de conditie van overeenstemming, dus tussen een consensus en een dissensus groep.

Overeenstemming

Voor het testen van Hypothese 1 en 2 hebben we de variabele *geuite overeenstemming* gecodeerd met gebruik van een 5-punts Likert-schaal (-2 = *volledig mee oneens*, -1 = *oneens*, 0 = *neutraal*, 1 = *mee eens*, 2 = *volledig mee eens*). Wij hebben per bericht een code gegeven in hoeverre het instemt met een eerder bericht van de gesprekspartner. Als start hebben 6 onderzoekers individueel de eerste 20 gesprekken gecodeerd. Wij hebben de

betrouwbaarheden tussen deze coderingen uitgerekend en aan de hand daarvan besloten dat twee codeurs onafhankelijk het geheel gingen coderen. Dit waren Emir Özçelik en Susan van der Meiden. Dit zijn twee onderzoekers die ook aan het onderzoek zelf hebben meegewerkt, zij waren dus niet blind voor de onderzoeksvraag en de condities. We hebben de intraklassecorrelatie gebruikt om de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid te berekenen ($ICC = 0.887$) en concludeerden dat deze voldoende hoog was ($ICC = \geq 0.7$). Dit betekent ruim voldoende consistentie tussen de beoordelaars. Wij hebben een code met de mate van overeenstemming gegeven per bericht vanaf het moment van meningsuiting. Berichten die niets met het onderwerp te maken hadden of begroetingen hebben wij niet meegenomen. Voorbeelden van veelgebruikte woorden bij overeenstemming zijn: ‘ja, precies’, ‘klopt’, ‘inderdaad’, ‘zeker’, ‘ik ook’. Voorbeelden van veelgebruikte woorden wanneer er geen overeenstemming is: ‘maar’, ‘aan de andere kant’, ‘ja, maar’. Als de coderingen te ver uit elkaar lagen (2 punten verschil of meer) zijn wij in deze gevallen hierover in gesprek gegaan om zo tot een gezamenlijk besluit te komen of om vergissingen op te merken. Om met deze codering zinvol de *geuite overeenstemming* met *conditie overeenstemming* te vergelijken (*Hypothese 4*) hebben we van ieder gesprek het gemiddelde berekend van de waardes per gesprek.

Om zo goed mogelijk de invloed van overeenstemming op emotie te onderzoeken, testen we de verschillen tussen de twee condities van overeenstemming. Dit doen we met de variabele *conditie overeenstemming*. De variabelen *geuite overeenstemming*, *positief sentiment*, *negatief sentiment* en *waargenomen polarisatie* zijn getoetst op verschil tussen de consens en de disconsens groep. Dit is gedaan op gespreksniveau, er is dus per gesprek één waarde.

Sentiment

Voor het testen van Hypothese 1, 2 en 3 hebben we een sentimentanalyse uitgevoerd. Hiervoor hebben wij het externe programma Orange Data Mining gebruikt die door middel van vooraf bepaalde richtlijnen een waarde geeft aan bepaald taalgebruik in gesprekken (zowel voor positief als negatief). Wij hebben gebruikgemaakt van de LiLaH sentimentanalyse omdat deze onder andere de Nederlandse taal ondersteunt. Door deze analyse uit te voeren hebben we per bericht een waarde (tussen de .00 en 1.00) voor positief- en negatief sentiment in het bericht. We hebben per gesprek het gemiddelde berekend van alle waarden om hiermee Hypothese 3a en 3b en 4 te kunnen toetsen.

Waargenomen Polarisation

Om Hypothese 3a en 3b te toetsen meten we na het gesprek hoeveel polarisation mensen in de samenleving waarnemen. Om de polarisationperceptie te meten gaven deelnemers vooraf aan het gesprek aan op een 7 punt Likertschaal (van 1 = *helemaal niet*, tot 7 = *in hoge mate*), in hoeverre ze het eens waren met de volgende twee stellingen “Groepen mensen staan lijnrecht tegenover elkaar over dit onderwerp” en “In de samenleving vormen zich subgroepen rondom dit onderwerp die verschillende meningen representeren”. Deze stellingen hebben betrekking tot de stelling “Nederland moet meer vluchtelingen opnemen dan het nu doet”. Deze twee items vormen samen de schaal ‘polarisationperceptie’ (Spearman-Brown = .65).

Resultaten

Positief Sentiment met Geuite Overeenstemming

Om de invloed van geuite overeenstemming op positieve emoties (Hypothese 1) in gesprekken te toetsen hebben we een lineaire regressieanalyse uitgevoerd met de predictor variabele *geuite overeenstemming* en de afhankelijke variabele *positief Sentiment* ($M = 0.35$, $SD = 0.39$) met $n = 80$ gesprekken en $n = 1023$ berichten. De onafhankelijke variabele *geuite overeenstemming* is gestandaardiseerd.

Voorafgaand aan de lineaire regressieanalyse zijn de assumpties getest. Er moet sprake zijn van lineariteit tussen de afhankelijke en de onafhankelijke variabelen. Dit is te zien aan de punten die willekeurig rond de 0-lijn liggen (zie Bijlage B1). Ten tweede is getest of de residuen normaal verdeeld waren (*Shapiro- Wilk* $W = 0.857$, $p = <.001$). Als de test statistic W groter is dan 0.90 kunnen de residuen als normaal verdeeld worden beschouwd. In dit geval is de test niet significant en wordt er niet voldaan aan de ondergrens van 0.90. Echter aangezien $W = 0.857$ bijna aan de ondergrens voor normaliteit ligt en we een grote steekproef gebruiken hebben we ervoor gekozen om toch door te gaan met de analyse. Ook de assumptie voor homoscedasticiteit is gecontroleerd (zie Bijlage B1). De laatste assumptie voor multicollineariteit tussen de variabelen hebben we gecontroleerd door de *VIF* (Variance Inflation Factor) = 1.0 waarde te bekijken, hiervan is geen sprake.

In lijn met Hypothese 1, vinden we dat *geuite overeenstemming* een positieve voorspeller is van *positief sentiment* met een significante ($t(1022) = 5.603$, $p = < 0.001$) samenhang tussen de twee variabelen ($B = 0.067$, $SE = 0.12$).

Negatief Sentiment met Geuite Overeenstemming

Met de tweede lineaire regressieanalyse testen we de invloed van *geuite overeenstemming* op negatieve emoties in gesprekken (Hypothese 2) met onafhankelijke variabele *geuite overeenstemming* en afhankelijke variabele *negatief sentiment* ($M = 0.19$, $SD = 0.31$).

De assumpties voor een lineaire regressieanalyse zijn getest. Er is sprake van een lineaire relatie tussen de afhankelijke en onafhankelijke variabele, de punten liggen willekeurig om de 0-lijn (zie Bijlage B2). Ten tweede is getest of de residuen normaal verdeeld waren, (*Shapiro- Wilk* $W = 0.714$, $p = <.001$), dit is niet het geval. Met gebruik van een visuele controle (zie Bijlage B3 en Bijlage B4) en de grote steekproef kiezen we ervoor om door te gaan met de analyse. De assumptie voor homoscedasticiteit is ook gecontroleerd

(zie Bijlage B2). Er is geen sprake van multicollineariteit tussen de variabelen ($VIF = 1.0$), dus aan de laatste assumptie is ook voldaan.

In lijn met Hypothese 2, vinden we dat *geuite overeenstemming* een negatieve voorspeller is van *negatief sentiment* met een significante ($t(1022) = -2.899, p = 0.004$) samenhang tussen de twee variabelen ($B = -0.028, SE = 0.010$).

Conditie van Overeenstemming

Om de relatie tussen overeenstemming en emoties te testen hebben we exploratief een independent samples t-test uitgevoerd met de *conditie overeenstemming* (1 = consens groep; 2 = disconsens groep) om te kijken of er significante verschillen zijn in gemiddeldes op de variabelen en *geuite overeenstemming positief sentiment, negatief sentiment* en *waargenomen polarisatie*. Deze analyse is gedaan op gespreksniveau met $n = 77$.

Voorafgaand aan het berekenen van de analyses zijn de assumpties voor independent samples t-test getest. De waardes van de afhankelijke variabelen moeten onafhankelijk zijn van elkaar en dat is bij onze onderzoeksopzet het geval geweest. Ten tweede moeten de waardes normaal verdeeld zijn in beide groepen. Als we rekening houden met de ondergrens van $W = 0.90$ voor normaal verdeelde residuen is aan deze assumptie voldaan. *Geuite overeenstemming* (Shapiro- Wilk $W = 0.972, p = 0.088$), *positief sentiment* (Shapiro- Wilk $W = 0.987, p = 0.599$), *negatief sentiment* (Shapiro- Wilk $W = 0.879, p = <.001$) en *waargenomen polarisatie* (Shapiro- Wilk $W = 0.961, p = 0.020$). Ten slotte hebben we de assumptie voor homoscedasticiteit (gelijke varianties) getoetst, hieraan is voldaan want alle p -waardes > 0.05 . *Geuite overeenstemming* (Levene's test = 0.881), *positief sentiment* (Levene's test = 0.783), *negatief sentiment* (Levene's test = 0.513) en *waargenomen polarisatie* (Levene's test = 0.930).

Het verschil in de gecodeerde *geuite overeenstemming* voor mensen in de consens groep ($M = 0.23; SD = 0.92$) en de disconsens groep ($M = -0.32; SD = 1.04$) is wel significant

($t(75) = 2.447; p = 0.017$), waarbij het gemiddelde van de consens groep is hoger dan van de disconsens groep. Het verschil in *positief sentiment* voor mensen in de consens groep ($M = -0.13; SD = 1.003$) en de disconsens groep ($M = 0.176; SD = 1.063$) is niet significant ($t(75) = -0.130; p = 0.897$). Ook het verschil in *negatief sentiment* voor mensen in de consens groep ($M = 0.08; SD = 1.13$) en de disconsens groep ($M = -0.05; SD = 0.82$) is niet significant ($t(75) = 0.556; p = 0.580$). Het verschil in *waargenomen polarisatie* voor mensen in de consens groep ($M = -0.07; SD = 1.02$) en de disconsens groep ($M = 0.0998; SD = 0.98$) is ook niet significant ($t(75) = -0.736; p = 0.464$).

Waargenomen Polarisation

Om een verband te leggen tussen waargenomen polarisation na het gesprek en emotie (positief en negatief) hebben we een multi-pele lineaire regressieanalyse uitgevoerd met de onafhankelijke variabelen *positief sentiment* en *negatief sentiment* om de afhankelijke variabele *waargenomen polarisation* ($M = 5.29, SD = 0.71$) te voorspellen met $n = 76$ gesprekken. De twee onafhankelijke variabelen zijn gestandaardiseerd.

Voorafgaand aan het uitvoeren van de analyse hebben we de assumpties voor lineaire regressie getoetst. Er is sprake van lineariteit tussen de afhankelijke- en de onafhankelijke variabelen (zie Bijlage B6 en Bijlage B7). Er is echter wel een waarde te zien die aanzienlijk afwijkt van de rest van de data, we hebben te maken met een uitschieter (zie Bijlage B7). We hebben ervoor gekozen om deze uitschieter niet uit de dataset te verwijderen omdat het verwijderen van de uitschieter onze analyse niet verbeterd en omdat we daarbij ook geen effect vinden. De tweede assumptie, normaliteit tussen residuen, is getest (*Shapiro-Wilk* $W = 0.961, p = 0.020$). Rekening houdend met de ondergrens van $W = 0.90$ voor de aanname van normaliteit is aan deze assumptie voldaan. De derde assumptie voor homoscedasticiteit is ook gecontroleerd (zie Bijlage B6 en Bijlage B7). De assumptie voor multicollineariteit is getoetst en ook hiervan is geen sprake ($VIF = 1.054$).

Niet in lijn met Hypothese 3 vinden we dat zowel *positief sentiment* ($B = -0.005$, $SE = 0.082$) als *negatief sentiment* ($B = -0.049$, $SE = 0.083$) geen voorspellers zijn voor *waargenomen polarisatie* na het gesprek met geen significante samenhang van de afhankelijke variabele met de predictor variabelen *positief sentiment* ($t(74) = -0.060$, $p = 0.953$) en *negatief sentiment* ($t(74) = -0.586$, $p = 0.560$).

Discussie

In ons onderzoek hebben we gesprekken over een controversieel onderwerp geanalyseerd door een verband te leggen tussen overeenstemming en emoties en een verband tussen emoties en waargenomen polarisatie, dit alles in de context van online gesprekken. Het onderwerp ging over migratie waarin iedere respondent de stelling kreeg “Nederland moet meer vluchtelingen opnemen dan het nu doet”. Zij gingen met iemand in gesprek die het wel of niet met hen eens was over de stelling.

Overeenstemming en Emoties

In lijn met Hypothese 1 vonden we dat in gesprekken waar deelnemers meer overeenstemming uitten over het controversiële onderwerp migratie meer positieve emoties leken te zijn dan bij gesprekken waar mensen minder overeenstemming uitten. In lijn met Hypothese 2 vonden we dat bij gesprekken waar mensen minder overeenstemming uitten er meer negatieve emoties waren dan bij gesprekken waar mensen meer overeenstemming uitten. Onze bevindingen sluiten aan bij een studie die heeft gevonden dat je het liefst in gesprek gaat met iemand die dezelfde mening deelt (Byrne, 1961; Mutz, 2006). Uit een studie is gebleken dat als je een standpunt tegenkomt die niet aansluit bij jouw eigen mening je meer negatieve emoties ervaart dan wanneer je een standpunt tegenkomt die wel aansluit bij jou mening (Byrne, 1961). Ons onderzoek toont hetzelfde effect aan, maar dan in online gesprekken.

Er is eerder aangetoond dat emotie een grote rol speelt bij het ontstaan en in stand houden van polarisatie (von Scheve, 2024; Versteegen, 2024; Fischer & Lelkes, 2023). Echter heeft dit onderzoek zich gericht op geuite emoties tijdens gesprekken. Gesprekken tussen mensen met meningsverschillen zijn namelijk het begin van hoe in en uit-groepen ontstaan en uiteindelijk het proces naar polarisatie (Itzhakov et al., 2024; Levin & Weber, 2024). Ons onderzoek vult eerder onderzoek aan met de bevinding dat de mate van overeenstemming een directe invloed heeft op emotie. Wij richten ons op uitingen van emotie in de berichten en niet op door mensen zelf gerapporteerde gevoelens. Uit onderzoek is gebleken dat emoties kortdurend zijn en zich snel kunnen afwisselen (Plutchik, 1988; Ma et al., 2024). In ons onderzoek hebben we in lijn met deze conclusie iedere emotie uit de geschreven taal meegenomen in de meting wat zorgt voor een hoge validiteit.

Emoties en Waargenomen Polarisation

In gesprekken waar meer positieve emoties voorkwamen bleek niet minder waargenomen polarisation voor te komen en bij gesprekken waar meer negatieve emoties voorkwamen bleek niet meer waargenomen polarisation te zijn. Hypothese 3a en Hypothese 3b zijn hiermee niet bevestigd.

Er zijn een aantal theoretische en praktische tekortkomingen aan deze analyse die het gebrek aan resultaat kunnen verklaren. We wilden *waargenomen polarisation* verklaren met *positief sentiment* en *negatief sentiment*. Voor deze analyse hebben we een dataset gebruikt op gespreksniveau met $n = 76$. We hadden de analyse ook kunnen doen op persoonsniveau waarbij we een $n = 152$ kregen. Een grotere steekproef kan zorgen voor een grotere betrouwbaarheid en generaliseerbaarheid. Wij hebben vooraf de keuze gemaakt om de analyse op gespreksniveau te doen omdat we ons richten op interactie tussen emoties in het gesprek. Als je gesprekspartner emotioneel wordt doet dit ook wat met jou visie op polarisation samen met je eigen emotionaliteit.

Iets anders wat we hadden kunnen meten is de schaal polarisatie vóór het gesprek om te weten of de waarden tussen waargenomen polarisatie vóór en na het gesprek van elkaar verschillen. De data is verzameld op de dag na de verkiezingen waar migratie een groot onderwerp van gesprek is geweest. Migratie werd wellicht op voorhand al als een gepolariseerd onderwerp gezien ongeacht hoe het gesprek zou verlopen en welke emoties hierbij kwamen kijken. Als we zelf specifiek naar de data kijken valt ons op dat de schaal waargenomen polarisatie na het gesprek hoog is beoordeeld ($M = 5.29$ en $SD = 0.71$). Dit betekent dat bijna alle respondenten de mate van polarisatie over het onderwerp hoog inschatten. Dit maken de verschillen tussen de beoordelingen ook klein en moeilijker te meten. Bij de schaal waargenomen polarisatie vóór het gesprek lijkt hetzelfde patroon zich voor te doen ($M = 5.4$ en $SD = 1.24$). Dit kan betekenen dat er weinig differentiatie is tussen de schaal polarisatie vóór het gesprek met de schaal polarisatie na het gesprek en verklaren waarom er geen effect is gevonden.

Een andere verklaring voor het niet vinden van een effect is dat één gesprek mogelijk niet voldoende is om overtuigd te worden dat de samenleving niet gepolariseerd is, zeker met het oog op de verkiezingsuitslag dezelfde week als dat de gesprekken plaatsvonden.

Naast dat er geen significant effect is gevonden en de tekortkomingen die de analyse heeft gehad draagt het onderzoek wel waarde bij. De ontdekking dat de schaal polarisatie over het algemeen heel hoog is beoordeeld is op zichzelf al een interessante bevinding over hoe mensen naar het onderwerp migratie kijken in de samenleving. Onze bevindingen bevestigen eerder onderzoek waaruit bleek dat mensen het onderwerp migratie als erg gepolariseerd zien (European Social Survey, 2017; Albana et al., 2021).

Conditie Overeenstemming en Geuite Overeenstemming

We vonden dat de vooraf vastgestelde mening (conditie overeenstemming) ook daadwerkelijk werd geuit in de gesprekken. Het verschil tussen de gemiddeldes van de

consens groep en de disconsens groep voor geuite overeenstemming was significant. Echter, de analyse gaf geen significant verschil tussen de gemiddeldes van de consens groep en de disconsens groep voor de positieve sentimenten, de negatieve sentimenten en de waargenomen polarisatie. Opvallend is dat deze twee conclusies niet met elkaar corresponderen. Immers: er is wel een (significant) verschil gevonden tussen de meningen van beide groepen (consens en disonsens groep) maar geen verschil in de geuite emoties. Dit is des te meer opvallend omdat het hier gaat over een online gesprek, waarbij factoren als mimiek, houding, toon en andere non-verbale signalen niet aan de orde zijn. Mogelijk zijn er andere motieven voor het verloop van het gesprek. We concluderen dat het van tevoren registreren van overeenstemming niet een goede voorspeller is voor het verdere verloop van het gesprek. Mogelijk dat de oorzaak van polarisatie in het algemeen niet ligt in daadwerkelijk meningsverschil (conditie overeenstemming) maar in andere motieven/processen die tot uiting komen in taal of verbale gesprekstijlen zoals beleefdheid of bescheidenheid.

Limitaties en Toekomstig Onderzoek

Er is al veel onderzoek gedaan naar polarisatie in fysieke gesprekken waardoor ons onderzoek naar polarisatie in een online omgeving ook nieuwe inzichten biedt. Echter, fysieke en online gesprekken verschillen wezenlijk van elkaar waardoor de conclusies niet zomaar generaliseerbaar zijn naar alle gespreksvormen. Uit eerdere onderzoeken is gebleken dat het medium waar je gesprek in plaatsvindt veel invloed kan hebben op de wisselwerking tussen gesprekspartners en zowel het ontstaan als in stand houden van polarisatie (Roos et al., 2020; Fischer & Lelkes, 2023). Zo was het bijvoorbeeld door de online setting soms lastig om te bepalen of de participanten echt op elkaar reageerden met name door het gebrek aan non-verbale interacties.

De geuite overeenstemming en emoties zijn gemeten in korte gesprekken die soms inhoudelijk niet heel diep op het onderwerp ingingen. Eventuele effecten die mogelijk wel zichtbaar waren geweest in langere gesprekken, zijn in de huidige context niet gevonden. Ook een limitatie is het tijdstip van verkrijgen van de data. De gesprekken hebben plaatsgevonden op dag na de verkiezingen. Mogelijk zorgde dit voor een andere blik op polarisatie en versterkte emoties dan op een willekeurig andere dag.

Voor het doen van toekomstig onderzoek bieden onze bevindingen een waardevolle basis. Het huidige onderzoek heeft zich gericht op het controversiële onderwerp migratie. Voor nieuw onderzoek kan het interessant zijn om te meten of dezelfde effecten optreden bij andere onderwerpen die als gepolariseerd worden gezien. Als dat het geval is versterkt dit de generaliseerbaarheid van de bevindingen. In de huidige studie hebben we emoties enkel gemeten binnen de schrijftaal per bericht. Een nieuw onderzoek dat zelf gerapporteerde emoties vergelijkt met geuite emoties zou waardevol kunnen zijn om te kijken hoe deze twee metingen zich tot elkaar verhouden. Mogelijk verschillen geuite emoties van hoe mensen zelf aangeven zich te voelen. Een andere suggestie voor toekomstig onderzoek is gericht op andere motieven/processen die eventueel het verloop van gesprekken en emoties in gesprekken beïnvloeden in plaats van enkel de invloed de overeenstemming.

Conclusie

Samengevat kunnen we concluderen dat de mate van geuite overeenstemming direct invloed heeft op de geuite emoties in gesprekken over een controversieel onderwerp, waarbij meer overeenstemming gepaard gaat met meer positieve emoties en minder overeenstemming met meer negatieve emoties. We vonden dit effect niet terug bij de condities van overeenstemming, wat mogelijk nieuwe inzichten biedt voor polarisatie in de samenleving. Misschien ligt de oorzaak van het probleem polarisatie niet in daadwerkelijke

meningsverschillen maar in hele andere processen tijdens gesprekken. Dit biedt perspectief voor hoe we polarisatie in gesprekken kunnen benaderen.

Referenties

- Albana, K., Hansen, N., & Otten, S. (2021). Polarization in attitudes towards refugees and migrants in the Netherlands. *European Journal of Social Psychology*, 51(3), 627-643. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2766>
- Bakker, B. N., & Lelkes, Y. (2024). Putting the affect into affective polarisation. *Cognition and Emotion*. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1080/02699931.2024.2362366>
- Byrne, D. (1961). Interpersonal attraction and attitude similarity. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 62(3), 713-715. <https://doi.org/10.1037/h0044721>
- Doherty, C., Kiley, J., & Johnson, B. (2017). The partisan divide on political values grows even wider. Pew Research Center, 5. <https://www.pewresearch.org/politics/2017/10/05/the-partisan-divide-on-political-values-grows-even-wider/>
- European Social Survey (2017). Attitudes towards immigration in Europe: Myths and realities.
- Fischer, S., & Lelkes, Y. (2023). Emotion, affective polarization, and online communication. In R. L. Nabi & J. Gall Myrick (Eds.), *Emotions in the digital world: Exploring affective experience and expression in online interactions*. (pp. 401-421). Oxford University Press.
- Itzchakov, G., Weinstein, N., Leary, M., Saluk, D., & Amar, M. (2024). Listening to understand: The role of high-quality listening on speakers' attitude depolarization during disagreements. *Journal of Personality and Social Psychology*, 126(2), 213-239. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1037/pspa0000366.supp>
- Iyengar, S., Lelkes, Y., Levendusky, M., Malhotra, N., & Westwood, S. J. (2019). The origins and consequences of affective polarization in the United States. *Annual Review of*

Political Science, 22(1).

<https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1146/annurev-polisci-051117-073034>

Jung, J., Grim, P., Singer, D. J., Bramson, A., Berger, W. J., Holman, B., & Kovaka, K. (2019). A multidisciplinary understanding of polarization. *American Psychologist*, 74(3), 301-314. <https://doi.org/10.1037/amp0000450>

Koudenburg, N., & Kashima, Y. (2022). A polarized discourse: effects of opinion differentiation and structural differentiation on communication. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 48(7), 1068-1086.

<https://doi.org/10.1177/01461672211030816>

Levin, S. A., & Weber, E.U (2024). Polarization and the psychology of collectives. *Perspectives on Psychological Science*, 19(2), 335-343.

<https://doi.org/10.1177/17456916231186614>

Ma, Z., Jia, W., Zhou, Y., Xu, B., Liu, Z., & Wu, Z. (2024). Personality Enhanced Emotion Generation Modeling for Dialogue Systems. *Cognitive Computation*, 16(1), 293-304.

<https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1007/s12559-023-10204-w>

McCarty N. M. (2019). Polarization: What everyone needs to know. *Oxford University Press*. <https://whateveryoneneedstoknow.com/display/10.1093/wentk/9780190867782.001.001/isbn-9780190867782>

Mutz, D. C. (2006). Hearing the other side: Deliberative versus participatory democracy. *Cambridge University Press*. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511617201>

Overgaard, C. S. B., & Coleman, R. (2024). Seeing “us” and “them”: How political symbols polarize through anger, anxiety, and enthusiasm. *Mass Communication & Society*.

<https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1080/15205436.2024.2313082>

Plutchik, R. (1988). The Nature of Emotions: Clinical Implications. In: Emotions and Psychopathology. *Springer*, Boston, MA.

https://doi.org/10.1007/978-1-4757-19871_1

Roos, C.A., Koudenburg, N., & Postmes, T. (2020). Online social regulation: when everyday diplomatic skills for harmonious disagreement break down. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 25(6), 382-401. <https://doi.org/10.1093/jcmc/zmaa011>

Sociaal en Cultureel Planbureau. (2022, 29 december). Driekwart van de Nederlanders denkt dat polarisatie toeneemt. scp.nl. Geraadpleegd op 16 maart 2024, van <https://www.scp.nl/actueel/nieuws/2022/12/29/ergernis-over-harde-toon-en-extreme-uitingen-in-politieke-en-publieke-debat>

Versteegen, P. L. (2024). We love, they hate: Emotions in affective polarization and how partisans may use them. *Political Psychology*.
<https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1111/pops.12955>

von Scheve, C. (2024). Putting emotions into affective polarisation. *Cognition and Emotion*.
<https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1080/02699931.2024.2346752>

Bijlage A

Tabellen

Tabel A1

Correlatie Tabel voor Variabelen met een Waarde per Bericht

Variabele		1	2	3
1. Positief Sentiment	Pearson Correlation	–	–	–
	Sig. (2-tailed)	–	–	–
2. Negatief Sentiment	Pearson Correlation	-.13**	–	–
	Sig. (2-tailed)	<.001	–	–
3. Geuite Overeenstemming	Pearson Correlation	.17**	-.09**	–
	Sig. (2-tailed)	<.001	.00	–

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tabel A2

Correlatie Tabel voor alle Variabelen op Gespreksniveau

Variabele		1	2	3	4	5
1. Positief Sentiment	Pearson Correlation	–	–	–	–	–
	Sig. (2-tailed)	–	–	–	–	–
2. Negatief Sentiment	Pearson Correlation	-.23*	–	–	–	–
	Sig. (2-tailed)	.05	–	–	–	–
3. Waargenomen Polarisatie	Pearson Correlation	.01	-.07	–	–	–
	Sig. (2-tailed)	.94	.56	–	–	–
4. Geuite Overeenstemming	Pearson Correlation	.35**	-.01	.00	–	–
	Sig. (2-tailed)	.00	.96	.98	–	–
5. Conditie Overeenstemming	Pearson Correlation	.02	-.06	.08	-.27*	–
	Sig. (2-tailed)	.90	.58	.46	.02	–

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

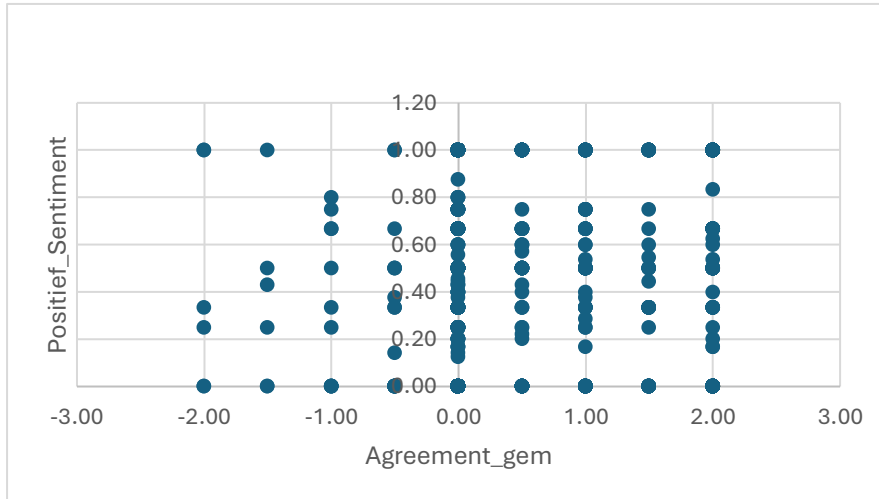
** Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Bijlage B

Grafieken

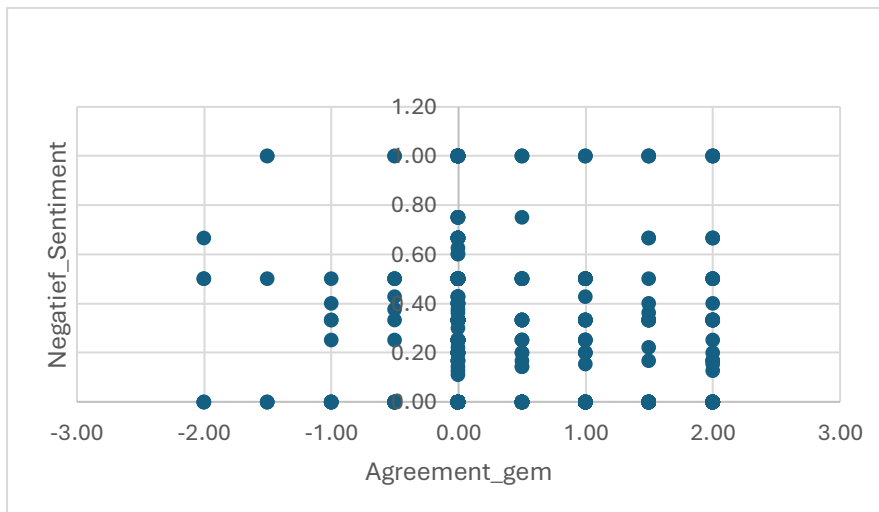
Bijlage B1

Geuite Overeenstemming vs. Positief Sentiment

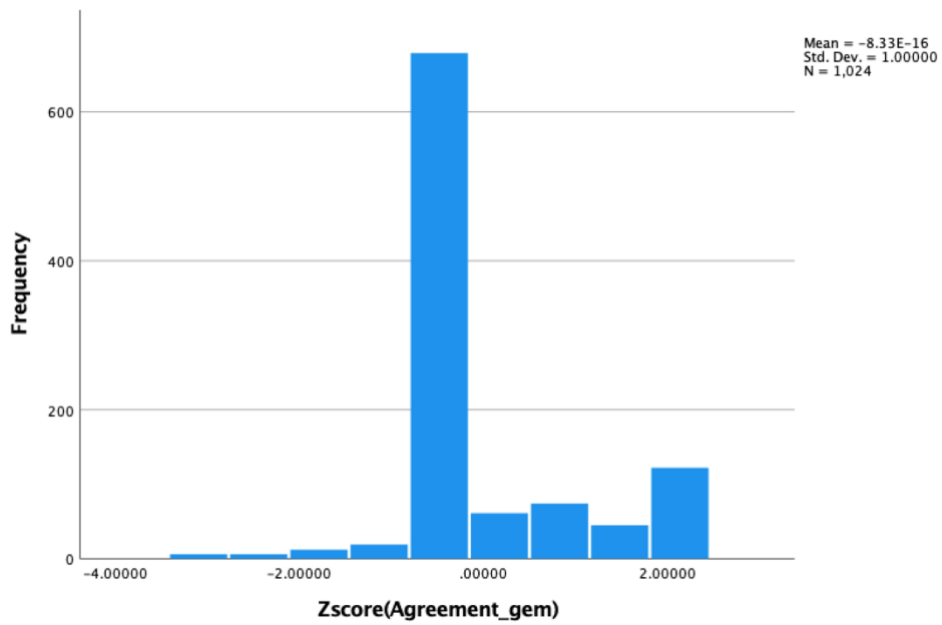
Bijlage B2

Geuite Overeenstemming vs. Negatief Sentiment

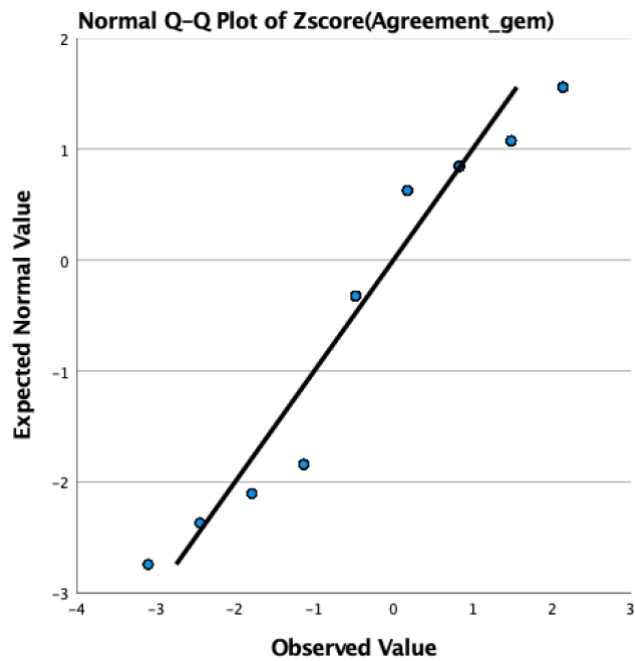
Bijlage B3

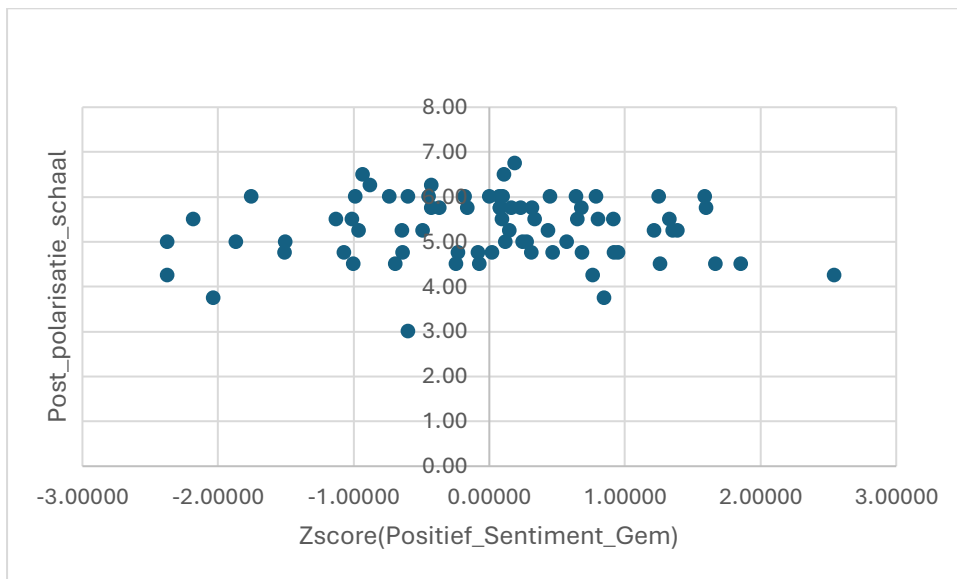
Histogram voor Residuen van Overeenstemming

Bijlage B4

Q-Q plot voor Residuen van Overeenstemming

Bijlage B5*Waargenomen Polarisation vs. Positief Sentiment***Bijlage B6***Waargenomen Polarisation vs. Negatief Sentiment*